

הלכות שבנים פרק י

א. מרחיקין את האילן מן העיר עשרים וחמש אמה, ובחרוב ובשקמה חמשים אמה, מפני נואי העיר. וכל אילן הנמצא קרוב לעיר בפחות מזה, קוצצין אותו. ואם האילן קדם, נותנין לו בני העיר את דמיו; ואם היה הדבר ספק ולא נודע איזה מהם קדם, אין לו לבעל האילן דמים, אלא נוטל עציו, והולך.

ב. מרחיקין גרן קבועה מן העיר חמשים אמה, כדי שלא יוליד הרוח התבן בעת שזורה, ויזיק לבני העיר. וכן לא יעשה אדם גרן קבועה בתוך שלו, אלא אם כן היה לו חמשים אמה לכל רוח, כדי שלא יזיק התבן לנטיעת חברו או לנירו.

ג. מרחיקין את הנבלות ואת הקברות ואת הברסקי מן העיר חמשים אמה. ואין עושין ברסקי אלא למזרח העיר, מפני שרוח מזרחית חמה וממעטת הזק ריח עבוד העורות.

ד. מי שבא לעשות משרה שלפשתן בצד ירק שלחברו, שהרי מי המשרה נבלעין בארץ והולכין ומפסידין את הירק, או שנטע כרשין קרוב מן הבצלים שלחברו, שהן מפיגין טעמן, או שנטע חרדל בצד פורת דבורים, שהרי הדבורים אוכלין העלין ומפסידין הדבש בכל אלו וכיוצא בהן, אינו צריך להרחיק בכדי שלא יזיק; ועל הנזק להרחיק את עצמו, אם ירצה, עד שלא יגיע לו הנזק: שזה בתוך שלו הוא עושה, והנזק בא לחברו מאליו.

ה. במה דברים אמורים שאינו מרחיק, בשעה הנזק בא מאליו אחר שיפסקו מעשיו שלמזיק. אבל אם היו מעשיו שלזה שעושה ברשותו מזיקין את חברו בשעת עשייתו, הרי זה כמי שמזיק בידו; הא למה זה דומה, למי שעמד ברשותו ויורה חצים לחצר חברו ואמר ברשותי אני עושה, שמונעין אותו.

ו. וכן כל ההרחקות האמורות למעלה בענין זה אם לא הרחיקו, הרי זה כמי שהזיק בחציו. לפיכך צריך להרחיק משרה מן הירק, וכרשין מן הבצלים, וחרדל מן הדבורים, שלוושה טפחים או יתר מעט כדי שלא יהיה הזק בידיהם; אבל להרחיק עד שלא יבוא הנזק מאליו, אינו צריך.

ז. בעל עליה שהיה שופך מים, והן יורדין על הדר בבית למטה אם היתה שם מעזבה שהמים פלים בה בעת שפיקה, ואחר שיפסק העליון מלשפך יבלעו המים ויירדו וינטפו על התחתון צריך התחתון לתקן ולהרחיק עצמו מן הנזק; ואם אין שם מעזבה, אלא כשישפך ירדו המים מיד הרי זה כמזיק בחציו, והעליון מתקן או ימנע מלשפך. וכן כל כיוצא בזה.

ח. מי שהיה לו בור בתוך שדהו, ובא חברו ונטע אילן בתוך שדהו קרוב לבור חברו אין בעל הבור יכול לעפב עליו ולומר לו, הרי שרשי האילן נכנסים לבור שלי ומפסידין אותו: שזה נזק הבא מאליו הוא לאחר זמן, ובעת שנטע אינו מזיקו; וכשם שזה חופר בתוך שלו, כך זה נוטע בתוך שלו.

ט. וכן ראובן שחפר בור, וירד ומצא שרשי אילן שלשמעון בתוך שדהו קוצץ וחופר, והעצים שלו. ואם היה קרוב לאילן שלשמעון בתוך שש עשרה אמה השרשים שלשמעון, וקוצצין ונותנין לו. ואם אינו צריך לחפר בור, ויצאו השרשים שלשמעון

לְתוֹךְ שָׁדָהּ הָרִי זֶה מַעֲמִיק שְׁלוֹשָׁה טַפָּחִים כְּדִי שְׁלֹא יַעֲכֹב
הַמַּחְרָשָׁה, וְכָל שָׂרֵשׁ שִׁימָצָא בְּתוֹךְ שְׁלוֹשָׁה טַפָּחִים קוֹצֵצוֹ;
וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא יִיבֹשׁ הָאֵילָן שֶׁלַּחֲבֵרוֹ, שֶׁזֶה בְּתוֹךְ שְׁלוֹ הוּא
חוֹפֵר.

י. מִי שֶׁהֵיטָה שָׁדָה חֲבֵרוֹ נְטוּעָה גִפְּנִים אוֹ שְׂאֵר אֵילָנוֹת, וּבֹא
הוּא לְנֻטֵּעַ בְּתוֹךְ שָׁדָהּ גִפְּנִים בְּצַד גִפְּנִים אוֹ אֵילָנוֹת בְּצַד
אֵילָנוֹת צָרִיךְ לְהִרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת. בְּמֵה דְבָרִים אֲמוּרִים,
בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל בַּחוּצָה לָאָרֶץ, יִרְחִיק בֵּין גִפְּנִים לְגִפְּנִים
שְׁתֵּי אַמּוֹת; וּבֵין גִפְּנִים לְשְׂאֵר אֵילָנוֹת, אוֹ בֵּין אֵילָנוֹת לְאֵילָנוֹת,
אַרְבַּע אַמּוֹת בְּכָל מָקוֹם. הֵיכָה גָּדֵר בְּנֵתִים, זֶה סוּמָךְ לְגָדֵר וְזֶה
סוּמָךְ לְגָדֵר בְּכָל מָקוֹם.

יא. מִי שֶׁהֵיטָה אֵילָן חֲבֵרוֹ נוֹטָה לְתוֹךְ שָׁדָהּ, קוֹצֵץ מְלֹא מְרִדֵּעַ
עַל גְּבִי הַמַּחְרָשָׁה; וּבַחֲרוּב וּבַשְּׁקֵמָה קוֹצֵץ כָּל הַנוֹטָה, עַד
שִׁיהֵיָה שְׁקוּל כְּנֶגֶד הַמָּצֵר. וְכֵן אִם הֵיטָה נוֹטָה עַל בֵּית הַשְּׁלֵהִין
שֶׁלַּחֲבֵרוֹ, אוֹ עַל בֵּית הָאֵילָן קוֹצֵץ אֶת כָּל הַנוֹטָה, עַד שִׁיהֵיָה
שְׁקוּל כְּנֶגֶד הַמָּצֵר.

הַלְבוֹת שְׁכָנִים פֶּרֶק י"א

א. מִי שֶׁעָשָׂה גֶרֶן בְּתוֹךְ שְׁלוֹ, אוֹ קִבֵּעַ בֵּית הַכֶּסֶּא, אוֹ מְלֹאכָה
שִׁישׁ בָּהּ אֲבָק וְעֶפֶר וְכִיּוּצָא בָּהֶן צָרִיךְ לְהִרְחִיק כְּדִי שְׁלֹא יִגִיעַ
הָעֶשֶׂן אוֹ רֵיחַ בֵּית הַכֶּסֶּא אוֹ הָאֲבָק וְהָעֶפֶר לְחֲבֵרוֹ, עַד שְׁלֹא
יִזְיקוּ.

ב. אִפְּלוּ הֵיטָה הָרוּחַ הִיא שְׁמִסִּיעַת אוֹתוֹ בָּעֵת שֶׁעוֹשָׂה מְלֹאכָתוֹ,
וּמוֹלֶכֶת הָעֶפֶר אוֹ נַעֲרַת הַפֶּשֶׁתָן וְהַמוֹץ וְכִיּוּצָא בָּהֶן, וּמַגִּיעַתָן
לְחֲבֵרוֹ הָרִי זֶה חַיֵּב לְהִרְחִיק כְּדִי שְׁלֹא יִגִיעוּ וְלֹא יִזְיקוּ, וְאִפְּלוּ
עַל יְדֵי הָרוּחַ הַמְּצוּיָה: שְׁכָל אֵלוּ כָּמִי שֶׁהִזִּיק בַּחֲצִיו הֵן.

ג. אִף עַל פִּי שֶׁהוּא חַיֵּב לְהִרְחִיק כָּל כֹּף אִם הוֹלִיכָה הָרוּחַ
הַמְּצוּיָה אֶת הַמוֹץ וְאֶת הָעֶפֶר וְהִזִּיקָה בָּהֶן, הָרִי זֶה פָּטוּר
מִלְשָׁלִם: שֶׁהָרוּחַ הִיא סִיעָה אוֹתוֹ, וְאִין נִזָּק זֶה בֹּא מִכּוּחַ הַמְּזִיק
עַצְמוֹ.

ד. הַכּוּחַשׁ אֶת הָרִיפוֹת וְכִיּוּצָא בָּהֶן בְּתוֹךְ שְׁלוֹ, וּבָעֵת שֶׁמִּכָּה
מִנְדִּיגַד חֲצֵר חֲבֵרוֹ עַד שִׁינְדִּיגַד כְּסוּי הַחֲבִית עַל פִּי הַחֲבִית הָרִי
זֶה כְּמִזִּיק בַּחֲצִיו; וְחַיֵּב לְהִרְחִיק כְּדִי שְׁלֹא יִנְדִּיגַד, אוֹ יִבְטֹל
מְלֹאכָתוֹ שֶׁמִּזְקָת. וְאִם הִזִּיק בָּעֵת הַנְּדִיגוֹד חַיֵּב לְשָׁלֵם, שֶׁהִרִי
מִכּוּחוֹ בֹּא הַנִּזָּק.

ה. כָּל הַהִרְחָקוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּפָרְקִים שְׁלֹמַעְלָה אִם לֹא הִרְחִיק,
וְרָאָה חֲבֵרוֹ וְשָׁתַק הָרִי זֶה מַחֲל, וְאִינוּ יָכוֹל לַחְזוֹר וּלְהַצְרִיכוֹ
לְהִרְחִיק. וְהוּא, שִׁירָאָה מִמֶּנּוּ שֶׁמַּחֲל כְּגוֹן שֶׁסִּיעַ עֲמוֹ מִיד, אוֹ
שֶׁאֲמַר לוֹ לַעֲשׂוֹת, אוֹ שֶׁרָאָהּ שֶׁעָשָׂה בְּצִדּוֹ בְּלֹא הִרְחָקָה וְשָׁתַק
וְלֹא הִקְפִיד עַל זֶה: שְׁכָל הַמַּחֲזִיק בְּנִזָּק, זָכָה בּוֹ כְּמוֹ שֶׁבִּארְנוּ.

ו. בְּמֵה דְבָרִים אֲמוּרִים, בְּשְׂאֵר נִזְקִין, חוּץ מֵאַרְבַּעַת מִיָּנִי נִזְקִין
אֵלוּ הָאֲמוּרוֹת בְּפָרֶק זֶה שֶׁהֵן הָעֶשֶׂן, וְרֵיחַ בֵּית הַכֶּסֶּא, וְהָאֲבָק
וְכִיּוּצָא בּוֹ, וְנִדְנֹד הַקֶּרֶקֶע: שְׁכָל אֶחָד מֵאלוּ, אִין לוֹ חֲזָקָה.
וְאִפְּלוּ שָׁתַק הַנִּזָּק כְּמֵה שְׁנַיִם, הָרִי זֶה חוֹזֵר וְכוּפָּהּ לְהִרְחִיק.

וכן הזק ראייה במקום שצריך מחצה, כופהו לעשות מחצה בכל עת שירצה כמו שבארנו.

ז. ולמה שנו נזקים אלו משאר נזקין, לפי שאין דעתו שלאדם סובלת נזק מאלו; וחזקתו שאינו מוחל, שהזקן הזק קבוע. ואם קנו מידו שמחל בנזקים אלו, אינו יכול לחזר בו.

ח. מי שהחזיק לעשות מלאכת דם או נבלות וכיוצא בהן במקומו, ויבואו העורבים וכיוצא בהן בגלל הדם ויאכלו, והרי הן מצרין לחברו בקולם וצפצופם, או בדם שברגליהם שהן יושבין על האילנות ומלכלכין פרותיהם אם היה חברו קפדן או חולה שצפצוף הזה מזיקו, או שהפרות שלו נפסדין לו בדם חייב לבטל אותה המלאכה, או ירחיק עד שלא יבוא הזק מחמתו: שנוק זה דומה לריח בית הכסא וכיוצא בו, שאין לו חזקה.

ט. וכן בני מבוי או בני חצר שנעשה אחד מהן אמן, ולא מחו בו שהרי החזיק, והיו העם נכנסין ויוצאין לקנות ממנו, ושתקו לא החזיק בדבר זה, ויש להם בכל עת לעכב ולומר אין אנו יכולין ליטן מקול הנכנסין והיוצאין: שזה הזק קבוע הוא, כמו העשן והאבק. וכזה הורו הגאונים.

י. מי שהחזיק בנזק שיש לו חזקה, כגון שפתח חלון, או העביר אמת המים, או לא הרחיק מה שראוי להרחיק, והרי המחזיק טוען אתה אמרת לי לעשות, או מחלת לי אחר שראית, או הפר הנזק ושתקת ולא מחית בי, והנזק אומר עכשו הוא שראיתי ולא ידעתי מקדם, או שאמר כשראיתי מחיתי בך ואתה אומר עתה ארחיק או אסתם, ואתה מדחה אותי מיום ליום כדי שתקבע הזקך בכל אלו וכיוצא בהן, על הנזק להביא ראיה; ואם לא הביא, ישבע המזיק הסת ויפטר.

יא. החזיק בנזק שאין לו חזקה, כגון עשן ובית הכסא וכיוצא בהן, וטען המזיק שקנה מידו שלנזק על המזיק להביא ראיה שקנו מידו; ואם לא הביא, ישבע הנזק הסת שלא קנו מידו על כך, ויסלק זה הזקו.

הלכות שבנים פרק יב

א. האחין או השתפין שבאו לחלק את השדה, ולטל כל אחד חלקו אם היתה כלה שווה ואין שם מקום טוב ומקום רע, אלא חולקין לפי המדה בלבד, ואמר אחד מהם תנו לי חלקי מצד זה, כדי שיהיה סמוך לשדה האחרת שלי ויהיה הכל שדה אחת שומעין לו, וכופה אותן על זה: שעכובן בדבר זה, מדת סדום היא.

ב. אבל אם היה חלק אחד ממנה טוב, או קרוב לנהר יותר, או קרוב לדרך, ושמו אותה היפה כנגד הרע, ואמר תנו לי בשומה שלי מצד זה אין שומעין לו, אלא נוטל בגורל. אמר תנו לי חצי מדתה מן הצד הרע בלא שומה, וטלו אתם את החצי הטוב, כדי שיהיה חלקי סמוך לשדה שלי הורו מקצת הגאונים ששומעין לו; ולזה דעתי נוטה, ובו ראוי לדון.

ג. הבכור שחלק, נוטל שני חלקים שלו כאחד. אבל היבם

שְׁחַלֵּק עִם אָחִיו בְּנִכְסֵי הָאֵב, נוֹטֵל חֶלְקוֹ וְחֶלֶק אָחִיו בְּגוֹרָל:
אִם עָלוּ בַּמָּקוֹם אֶחָד, עָלוּ; וְאִם עָלוּ בַּשְּׁנַיִּי מִקּוֹמוֹת, עָלוּ.

ד. אֶרֶץ מְרֻבַּעַת שֶׁהָיָה הִנָּהָר מִקִּיף לָהּ מִזְרָח וְצָפוֹן, וְהַדָּרֶךְ
דָּרוֹם וּמִעֶרֶב חוֹלְקִין אוֹתָהּ בְּאַלְכָסוֹן, כְּדִי שִׁיִּגִיעַ לָזֶה נָהָר
וְדָרֶךְ, וְלָזֶה נָהָר וְדָרֶךְ. וְאִם אָמַר תָּנוּ לִי הַחֲצִי שֶׁמֶצֶד זֶה שֶׁהוּא
בְּצַד שְׂדֵי, שׁוֹמְעִין לוֹ. כָּלָלוּ שְׁלֹדָבָר: כָּל דָּבָר שֶׁהוּא טוֹב לָזֶה,
וְאֵין עַל חֲבֵרוֹ הַפֶּסֶד כָּלֵל כּוֹפִין אֶת חֲבֵרוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ.

ה. אֶחָד מִן הָאֲחִין אוֹ מִן הַשְּׁתֵּפִין שֶׁמָּכַר חֶלְקוֹ לְאַחֵר מִסְּלֻקִין
אֶת הַלּוֹקָח, וְנוֹתֵנִין לוֹ שָׂאֵר הָאֲחִים אוֹ הַשְּׁתֵּפִין דָּמִים שְׁנֵתָן,
וְהוֹלֵךְ, כְּדִי שֶׁלֹּא יִכָּנַס זֶר בִּינֵיהֶן.

ו. וְלֹא עוֹד, אֲלֹא כָּל הַמוֹכֵר קִרְקַע שָׁלוּ לְאַחֵר יֵשׁ לְחֲבֵרוֹ שֶׁהוּא
בְּצַד הַמָּצָר שָׁלוּ לִתֵּן הַדָּמִים לְלוֹקָח, וְלִסְלַק אוֹתוֹ, וְזֶה הַלּוֹקָח
הָרְחוֹק, כְּאִלוֹ הוּא שְׁלִיחַ שְׁלֹכֵן הַמָּצָר: בֵּין שֶׁמָּכַר הוּא, בֵּין
שֶׁמָּכַר שְׁלוּחוֹ, בֵּין שֶׁמָּכַר בֵּית דִּין, בֵּין שֶׁמָּכַר שְׁלוּחָן יֵשׁ בּוֹ
דִּין בֶּן הַמָּצָר.

ז. אִפְלוּ הָיָה הַלּוֹקָח תַּלְמִיד חֲכָמִים וְשֹׁכֵן וְקָרוֹב לַמוֹכֵר, וְכֵן
הַמָּצָר עִם הָאֶרֶץ רְחוֹק בֶּן הַמָּצָר קוֹדֵם, וּמִסְּלַק אֶת הַלּוֹקָח.
וְדָבָר זֶה מְשׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר "וַעֲשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטוֹב" (דְּבָרִים ו, יח):
אָמְרוּ חֲכָמִים, הוֹאִיל וְהַמָּכַר אֶחָד הוּא טוֹב וַיָּשָׁר הוּא שִׁיקָנָה
מָקוֹם זֶה בֶּן הַמָּצָר, יֵתֵר מִן הָרְחוֹק.

ח. הָיוּ בְנֵי הַמָּצָר רַבִּים כָּלֵם זֹכִים בְּזוֹ הַשָּׂדֶה הַנִּמְכָּרֶת, וְהִיא
בִּינֵיהֶם לְפִי מִנְיָנָם, וְנוֹתֵנִין כָּלֵן הַדָּמִים לְלוֹקָח: וְהוּא, שְׁבֹאוֹ
כָּלֵם פַּעַם אַחַת. אָבֵל אִם קָדָם אֶחָד מֵהֶן, וְסָלַק הַלּוֹקָח זָכָה בָּהּ
לְבִדּוֹ, הוֹאִיל וְהוּא בֶּן הַמָּצָר.

ט. וְכֵן אִם בָּאוּ מִקְצָתָן, וּמִקְצָתָן בְּמַדִּינָה אַחֶרֶת מִסְּלֻקִין אוֹתוֹ
אִלוּ הָעוֹמְדִים כָּאֵן בְּלִבָּד, וְהִיא לָהֶן. וְכֵן הַמוֹכֵר לְאַחַד מִבְּנֵי
הַמָּצָר, אוֹ לְאַחַד מִן הַשְּׁתֵּפִין שָׁלוּ בַּמָּשָׂא וּמִתֵּן אֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ
שֶׁתָּפוּ בְּקִרְקַע, זָכָה בָּהּ; וְאֵין שָׂאֵר הַשְּׁתֵּפִין אוֹ שָׂאֵר בְּנֵי הַמָּצָר
נוֹטְלִין עִמּוֹ.

י. הַמוֹכֵר כָּל נִכְסָיו לְאַחַד אֵין בַּעַל הַמָּצָר שֶׁלְשָׂדָה אַחַת מֵהֶן
מִסְּלַק אֶת הַלּוֹקָח מֵאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה, שֶׁהָרִי הִיא וְאַחֲרוֹת קָנָה
כְּאַחַד. וְכֵן הַמוֹכֵר לְבָעֲלִים הָרָאשׁוֹנִים, אוֹ הַלּוֹקָח מִן הַגּוֹי אֵין
בּוֹ דִּין בֶּן הַמָּצָר.

יא. הַמוֹכֵר לַגּוֹי מִשְׁמֵתִין אוֹתוֹ עַד שִׁיקְבַּל עָלָיו כָּל אֲנָס שִׁיבּוֹא
מִן הַגּוֹי, עַד שִׁיִּנְהַג הַגּוֹי עִם בֶּן הַמָּצָר הַזֶּה שָׁלוּ בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל
בְּכָל. וְאִם אָנָסוּ בְּדָבָר שֶׁלֹּא כְּדִין יִשְׂרָאֵל, מְשַׁלֵּם הַמוֹכֵר.

יב. הַשְּׂכִירוֹת, אֵין בָּהּ מְשׁוּם דִּין בֶּן הַמָּצָר. הַמְּשַׁכֵּן מָקוֹם,
וְאַחֵר כֶּךָ מָכְרוּ לָזֶה שֶׁהוּא מְמַשְׁכֵּן בִּידּוֹ אֵין בּוֹ מְשׁוּם דִּין בֶּן
הַמָּצָר.

יג. וְכֵן הַמוֹכֵר מָקוֹם רְחוֹק כְּדִי לְגָאֵל מָקוֹם קָרוֹב, אוֹ שֶׁמָּכַר רָע
כְּדִי לְגָאֵל יָפֶה בְּדָמָיו, אוֹ שֶׁמָּכַר כְּדִי לִתֵּן מִנַּת הַמֶּלֶךְ, אוֹ שֶׁמָּכַר
לְקַבּוּרָה, אוֹ שֶׁמָּכְרוּ לְמִזְוֵן הָאִשָּׁה אוֹ הַבָּנוֹת אֵין בְּאַחַד מֵאלוֹ
דִּין בֶּן הַמָּצָר, אֲלֹא זָכָה הַלּוֹקָח.

יד. וְלָמָּה אֵין בָּהֶן דִּין בֶּן הַמָּצָר: שֶׁכָּל אִלוֹ טְרוּדִין הֵן לְמַכּוֹר,
וּמִפְּנֵי צָרָה גְּדוֹל מוֹכְרִין. וְאִם תֹּאמַר יֵשׁ בָּהֶן דִּין בֶּן הַמָּצָר,

לא ימצאו לוקח, שהרי הוא אומר למה אטרח ואקח, ויבוא זה ויסלק אותי; ואין הבעלים יכולין להמתין, עד שיביא בעל המצר מעות ויקנה.

טו. הרי שטען הלוקח ואמר מפני המס וכיוצא בו מכר לי המוכר, ובעל המצר אומר שקר אתה טוען לבטל זכותי על בעל המצר להביא ראיה, ואחר כך יוציא מיד הלוקח; ואם לא הביא ראיה, ישבע הלוקח הסת.

טז. אפלו היה שם בדבר ספק, אין הלוקח מסתלק אלא בראיה ברורה שמביא בעל המצר. לפיכך אם טען הלוקח ואמר לו גזלן אתה לשדה זו, ערים אתה, או שוכר או ממשכן צריך בעל המצר להביא ראיה שהוא בעל המצר, ושקררע זו בחזקתו. וכן כל כיוצא בזה.

יז. המוכר ליתומים קטנים, אין בו דין בעל המצר: הטוב והישר שעושים חסד עם אלו, יתר מבעל המצר. וכן המוכר לאשה אין בו דין בעל המצר, מפני שאין דרכה לטרח תמיד ולקנות, והואיל ולקחה, חסד הוא שתעמד הקרקע בידה. מכר לטמטום ואנדרגינוס, אין בעל המצר יכול לסלקן, מפני שהן ספק אשה.

יח. היתה הקרקע שלאחד, והבנין או האילנות שלאחד אם יש לבעל הבנין או לבעל האילנות זכות בקרקע, כל אחד מהן בן מצר שלחברו; לפיכך אם מכר אחד מהן חלקו, חברו מסלק הלוקח.

יט. אבל אם אין לבעל האילנות או לבעל הבנין כלום בקרקע, אלא כל זמן שירצה יאמר לו עקר אילנך או הרס בנינך, ומכר בעל השדה זכה הלוקח, ואין בעל האילנות או בעל הבנין מסלק אותו. ואם מכר בעל האילן או בעל הבנין, הרי בעל הקרקע מסלק אותו.

כ. היה מפסיק בינו ובין מצר חברו רכב שלדקלים, או בנין גבוה וחזק, או גמה וכיוצא בהן רואין: אם יכול להכניס אפלו תלם אחד בתוך הדבר המפסיק, עד שיתערבו שתי השדות הרי זה בן מצר שלו, ומסלק הלוקח; ואם לאו, אינו מסלק הלוקח.